

מראי מקומות - יבמות

קא.

דזה לא מקרי שותפות. אולם כ' דלכאו' משמע מהתוספתא דלא כן.

ג. וכי מאחר שאינו חולק למה עולה

כ' הנצי"ב, דודאי על ספק מצות עשה כופין, וא"כ מהו קו' הגמ' למה עולה, הרי ודאי עולה, דצריך לעשות מצות עבודה בבהמ"ק מספק שמא זהו משמרו. וביאר, "שהרי התורה תלה אכילה ועבודה זב"ז, וא"כ שאינו חולק משום הפסד כהנים, למה עולה", וע"ז תי' הגמ' משום פגם משפחה. (ולכאו' אולי הי' שייך לתרץ באו"א, דקו' הגמ' הי', נניח דצריך לעבוד העבודה פעמיים בשנה, כשאר כהנים, כדי לקיים המצוה, אבל כיון דעושה פעם זה במשמר זה, שוב קיים מצותו, ולמה צריך לעבוד גם במשמר האחרת, הרי בזה אינו מחוייב מצד המצוה. אבל אולי ז"א, דיל' דכהנים של המשמר של אותו שבוע אחראים ומחוייבים במצוה דאורייתא יותר משאר כהנים, וא"כ אם זהו משמרו, חייב מדאורייתא לעשות העבודה, אע"ג דכבר עשה עבודה במשמר האחר, ויש לע' בכל זה).

א. וחזר וקלל זה

כ' הערוך לנר להסתפק, הא דאסור לקלל אביו ואמו, האם האיסור רק היכא דקלל אביו בשמו, ומה הדין אם קלל "אביו" סתם, אבל לא הזכיר שמו, דאז י"ל דהא ודאי קילל אביו. וכ' דלכאו' משמע מסוגיין דהיכא דאמר "אביו" סתם דפטור, דהא הגמ' ביארה דטעמא דר' יהודה דפוטר בבת אחת הוא משום דהוי בשותפות. אבל אם חייב היכא דקילל אביו סתם, א"כ עדיין שייך חיוב אף לר"י, דהא אין בזה חסרון של קללה בשותפות. וע"ש עוד שרוצה להביא ראיות לכאן ולכאן, וסיים בצ"ע לדינא.

ב. מה למעלה שאין בה שותפות

ע' בקרן אורה דכ' לחדש, דדין זה דהיכא דיש בה שותפות פטור מהכאת וקללת אב, זהו דוקא בכה"ג, דאינו יודע מנו אביו, אבל אם הכה ודאי אביו עם אחר שאינו אביו, ודאי חייב,

מצות חליצה

ח. שיודעים להקרות כעין דיינים

מבואר מתוס' (ד"ה מצות) מבואר דאין צריכין להיות בקיאים בכל הלכות חליצה, אלא בקריאה בלבד, ובשאר דברים יכולים לשאול לאחרים. אולם כ' הריטב"א דמה דתנינן דסגי בהדיוטות, היינו דאין צריכין להיות סמוכין, אבל עכ"פ צריכין לדעת הלכות חליצה.

ז. ואין ב"ד שקול

כ' תוס' דמאי דאמר' כאן דאין ב"ד שקול, זהו משום שיש כמה פלוגתי בענייני חליצה, ולכן צריך הכרעה ואין יכול להיות שקול. ועוד כ', דכל מקום דצריך ראוי לב"ד, צריך להיות אין ב"ד שקול. וע' בשערי חיים (להגר"ח שמואלביץ גיטין י"ב, י"א), דחקר שם במה דמצריך התורה שאיזה מעשים צריכים להיות בפני ב"ד, האם זה רק דין דצריכין להיות בפני ב"ד, "או דעיקר הדין שיעשה המעשה 'על פי' ב"ד, והיינו דעצם הדבר מה דנעשה בפני ב"ד חשיב כאילו יש כאן גמר דין דב"ד על הכשר המעשה, והצריכה התורה שיחול על המעשה תורת פסק דין על הכשרו, ומה דיש פסק דין על הכשר המעשה הוא המקיים את המעשה וחלותו". וכ' דמתוס' מוכח כצד ב', לא מיבעיא לתי' א', דכ' תוס' דצריך ב"ד להכריע ולדון, ע"כ דין הוא דמה דמצריכין ב"ד בחליצה הוא כדי שהב"ד יפסוק ויגמור הדבר, אבל אפי' לתי' הב', כ' דלכאו' זה ג"כ משמע כצד הב', דלכאו' מה דב"ד צריך להיות שאינו שקול הוא רק היכא דצריך פסק ב"ד, אבל היכא דאין צריך אלא שם ב"ד אז הסברה נותנת דאפי' ב"ד שקול שפיר דמי. (וצע"ק לשון "ראוי" לפי הבנה זו, דלכאו' צריך שיהי' דין ב"ד ממש, ולכאו' משמע דס"ל לתוס' דאי"ז ב"ד כלל, אלא דרק צריך להיות ראוי לב"ד, וצ"ע).

המשך בעמוד הבא

ד. מצות חליצה

כ' הנצי"ב, דמזה יש ללמוד דעיקר חליצה היא מצות עשה, אפי' כשאינה רוצה להנשא, ולא רק כדי לפטור אותה מהזיקה. והביא עוד ראיו' לזה, מהא דאין בסנהדרין (לא), דיבמה הולכת אחר היבם להתירה מהא דכתיב זקני עירו. ואם הי' חליצה רק להתירה, ואין בה מצוה לדידי, א"כ פשוט הוא שהיא צריכה לרדוף אחריו. אבל אם מצוה שלו הוא, א"כ ה"א שהוא צריך לרדוף אחריה כדי לקיים מצותו, קמ"ל קרא. אולם ע' בחכם צבי (א) מש"כ בענין זה, אם הוי מצוה אפי' היכא שאינה רוצה להנשא, או אם המצוה הוא רק כדי להתירה להנשא, ואינו מצוה לעשותה בלא תועלת.

ה. מנעל

פרש"י, של עור רך הוא, כעין שלנו. וכ' הנמוקי יוסף (לב. בדפי הרי"ף) דהחילוק בין סנדל ומנעל הוא באו"א, דמנעל נעשה מב' וג' חתיכות, אבל הסנדל חתיכה אחת היא. והביא בשם הריטב"א דיש להחמיר כב' הפירושים.

ו. שיש לו עקב כשר

פרש"י, שול"א בלעז. ופי' הנמוקי יוסף (לב. בדפי הרי"ף), דעקב הוא כל דבר המעכב הרגל בתוך המנעל, ושוליא או עקב ממש הוא במשמע, לפי שכשואין בו שוליא או עקב למנעל, הרגל יוצא מתוך המנעל. ונקט רש"י שוליא לרבותא, דאפי' אם יש להמנעל עקב סביב, מ"מ אם אין לו שוליא למטה, אע"פ שאינה חסרה אלא מעט במקום העקב, פסול.

ז. מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה

פרש"י, שנחתך רגלו. וע' בתוס' לקמן (קג. ד"ה מאן) שהביא מהירושלמי שפי' מתני' באו"א.

מראי מקומות - יבמות

קא. (המשך)

שלא יהי' בהם מום, אין לו יסוד בגמ' ופוסקים, רק בשו"ת מהר"ם מינץ (כ"ט) כ' כן לכתחלה (אולם ע' לקמן מה שהבאנו מהתוס' הרא"ש דלכאור' משמע כן, וצ"ע). אבל הק' רעק"א, דמהא דצריכה הגמ' למעט סומין מלהיות דיינין בחליצה, ש"מ דבשאר מומין כשר להיות דיינין לחליצה. וכ' דאולי אפשר לדחות, דכל זה להה"א של הגמ', דגמרי' מלעיני לאפוקי סומין, אבל למסקנת הגמ', דמפקינן מלעיני הדין של רבא, דצריכינן לראות הרוק, א"כ שוב י"ל דבאמת מומין פסולים בדיין, וכ' דדוחק הוא. עכ"פ, לגבי מי שהי' קשה לו לשמוע, כ' רעק"א שהרי מי שיכול לדבר אבל אינו שומע ממש ג"כ הוי ספק אם הוא בעל מום או לא, ומסתמא בחליצה יש להקל. וא"כ, במי שרק קשה לו לשמוע, כ' לדבר פשוט דכשה.

יב. מדאצטריך קרא למעוטי סומין מכלל דאפי' הדיוטות דאס"ד

הק' הריטב"א, ולימא דבעינן סמוכין כדיני ממונות, ולכן כ' רחמנא לעיני למעוטי סומין באחת מעיניהם, דהא לדיני ממונות כשר אפי' מי שסומא באחת מעיניו. ותי' דלעיני הזקנים משמע דאפי' עין א' לכל א' וא' מן הזקנים, משמע דסומא בא' מעיניו כשר, ולא ממעט קרא אלא סומא גמור. אבל הק' ע"ז, דהגמ' הביאה הא דר' יוסף, דחידש הא דב"ד פסול במום. ולמה צריך לזה, הרי כ"ע מודו דסומא גמור פסול לדיני ממונות, וא"כ אם הי' צריך מי שכשר לדון דיני ממונות, לא הי' צריך למעט סומא גמור. וע"ש מש"כ לתרץ.

י. ואין ב"ד שקול

יש לעי', מהכ"ת דצריך להיות שהזקנים העושים החליצה יש להם דין ב"ד, אולי התורה חידשה רק דצריך ב' זקנים לעשות החליצה, וא"כ מהכ"ת לומר דב"ד הוא וצריך להיות דאינו שקול. וכ' בתוס' ר' פרץ דחליצה הוי בב"ד דע"י כך מתחייבין היורשין כתובה. ובהגה"ה הק' ע"ז דהא לאחר חליצה צריך ב"ד להגבות כתובה (ואין ברור לי קו', הרי סכ"ס צריך החליצה כדי לחייב הכתובה, וצ"ע). ולכן ביאר דחליצה הוי בב"ד משום דכתיב בה זקני, דמשמע סנהדרין, דכתיב אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. וע"ע בריטב"א (ד"ה ומאחר) דהק' למה ס"ד דלא בעינן מי שיכול לקרות, הרי לכאור' מאי דאמרי' הדיוטות הוא רק למעוטי דלא בעינן סמוכין, אבל מהכ"ת דיכול לישב מי שאינו יכול לקרות, שאינו אלא מיושבי קרנות. ותי' דכיון דדבר שבערוה הוא, ואקיל בה רחמנא טפי מגיטין וממונות דמדאורייתא בעינן סמוכין, הוה ס"ד דבזקנים כל דהו סגי, ואפי' זקני השוק דגריעי מהדיוטות, קמ"ל דצריכינן שידעו הל' חליצה. עכ"פ נראה מדברי הריטב"א דצריך להיות ב"ד כמו גיטין ודבר שבערוה דצריך ב"ד לפסוק על הדין.

יא. ומדאצטריך לעיני למעוטי

סומים ש"מ דאפי' הדיוטות וכו'

ע' רעק"א, שהביא מה שדינן במי שהי' השמיעה ק' לו, האם יכול להיות דייני לענין חליצה. וכ' דבאמת מה דדייני חליצה צריכינן